

Nieuwsbrief 2010

Beste leden en sympathisanten,

Het jaar 2009 is voor ons museum een goed jaar geweest. Onze activiteiten kenden een groter aantal bezoekers dan vorig jaar. Vooral het toenemende succes van de boekenmarkt is hierin doorslaggevend. Ook onze werking naar de scholen toe werd dit jaar verder uitgebreid. Het verteltheater voor de kleuters hebben we nu al 424 keer gespeeld. En we gaan er met volle moed nog enkele jaren bijdoen. Het is niet alleen voor de kleuters een hele belevenis, maar ook voor ons gepensioneerden een ware verjongingskuur. Onze Vlaamse Zangavond blijft steeds verder groeien. U moet echt eens afkomen! Het is ongelofelijk hoeveel plezier men kan beleven aan een samenzangavond.

Aan onze interne werking, met maandelijkse vergaderingen van de Raad van Bestuur, wordt veel aandacht besteed. Voortdurend gaan we op zoek naar nieuwe informatie over René De Clercq. Zijn kleinzoon Joost Vandommele neemt hierin het initiatief. Onlangs ontdekte hij het archief van Antoon Jacob waar er enorm vele interessante en nog niet-gekende informatie over René De Clercq te vinden is. Maar al onze bestuursleden zijn op hun manier bij onze werking betrokken. We doen samen de jaarlijkse grote kuis, zorgen voor de kleine herstellingen in en rond het museum en onderhouden de hof. We beschikken over enthousiaste gidsen die altijd beschikbaar zijn en naar geen uurtje kijken. We hebben ontwerpers, computerspecialisten die zelf de zangbrochure en de nieuwsbrief opmaken. Een hele ploeg vrijwillige medewerkers staat wekelijks klaar om het museum elke zondagnamiddag open te houden.

Met plezier bezorgen we u onze jaarlijkse nieuwsbrief, samen met een oproep tot vrijwillige steun. Als kers op de taart ontvangt u hierbij vier papieren onderleggers (placemats) met gedichten van René De Clercq. Wilt u meer weten over René De Clercq, surf dan naar onze webstek www.renedeclercq.be. Daarop vindt u in alfabetische volgorde al zijn gedichten. U kunt er ook liedjes en gedichtjes beluisteren, filmpjes en foto's bekijken, publicaties nalezen en nog zoveel meer...

STEUNFONDS RENÉ DE CLERCQ MUSEUM

Rekening 463-5147011-71 René De Clercqgenootschap

Gewoon lid: € 10

Steunend lid: € 15

Beschermend lid: € 25

Er ligt een staat te sterven

Muziek: Wim Berteloot
Gedicht: René De Clercq (1877-1932)

Zang

Klavier

4

1. Er ligt een staat te ster-ven, Was nooit ge-heel ge-
2. Er ligt een staat te ster-ven, Die o - gen heb-ben
3. Er ligt een staat te ster-ven, Heel zacht-jes, zon-der

8

zond, Hij liet een volk ver - der - ven, Ging
zien't Heeft me - nig me - nig wer - ven Een
pijn. Twee vol - k'ren zul - len er - ven. Ik

11

1.-2. 3.

zelf daar-aan ten grond.
goe - den_ dood ver - diend.
zal op de uit - vaart zijn.

18de VLAAMSE ZANGAVOND

Rond de piano van René De Clercq

*René De Clercq musiceert ten huize Pieck. Ria Vervoort aan de piano.
Houtskooltekening van Adrie Pieck.*

Vrijdag 26 februari 2010 om 20 uur
in o.c. d'Iefte, Hoogstraat 122, Deerlijk

Met medewerking van de koren: Seniorenkoor Bekaerts Notenclub Zwevegem o.l.v. Rita Craeynest
Koninklijk Parochiaal Koor Sint-Lodewijk o.l.v. Jeanno Defrenne
Sint-Ceciliakoor Deerlijk o.l.v. Didier Debels

Dirigente en soliste: Monique Naessens
Voordracht: Corine Vanderhaegen
Begeleiding: Hugo De Backer, Didier Debels, Jeanno Defrenne, Jan Dhaluin,
Paul Tuts en Johan Vlaeminck

Presentatie: Jan Dhaluin
Orkest- en korbewerking: Didier Debels
Partituren: André Van Ryckeghem
Algemene leiding: Hugo De Backer

Een beeld over onze werking

Jaarlijkse Vlaamse Zangavond

Op vrijdag 26 februari vindt voor de 18de keer onze zangavond plaats. De samenzang wordt ondersteund door drie koren en begeleid door een gelegenhedsorkestje. Voordrachtskunstenaar Corine Vanderhaegen draagt enkele bekende gedichten van René De Clercq voor. De laatste jaren is onze zangavond uitgegroeid tot een waar succes met meer dan 300 zingende mensen. Alle aanwezigen krijgen een mooi verzorgde liedbrochure.

Wij verwachten u samen met familie en vrienden!

René De Clercqherdenking

Elk jaar, op De Clercqs sterfdag 12 juni (1932) vindt, in samenwerking met Ic Dien, aan zijn grafmonument een plechtigheid plaats met een spreekbeurt, samenzang en bloemenhulde. Dit jaar komt Piet Van Eeckhaut, de bekende Gentse advocaat, de gelegenheidstoespraak houden. Iedereen welkom op zaterdag 12 juni om 19 uur aan het grafmonument van René.

Kom en breng een tuil veldbloemen mee!

Midzomermarkt

Een jaarlijks weerkerend volksfeest in het centrum van Deerlijk. Het museum wordt opnieuw wat het was bij de geboorte van René De Clercq: estaminet *Het Damberd*. In het unieke kader van de herberg, gebouwd in 1790, kan je proeven van onze zelfgebakken taart, Duchesse de Bourgogne van het vat, accordeonmuziek en straatmuzikanten. Kom en geniet mee van deze unieke sfeer op zondag 20 juni in ons museum.

Steun onze werking met uw vertier!

Altijd welkom in ons museum

Rondleidingen vierde leerjaar

Een zoektocht voor de leerlingen naar de plaatselijke geschiedenis van onze gemeente. Op de foto zie je hoe Jan Dhaluin aan de kinderen het verhaal vertelt van de toenmalige kindersterfte en dit met poppen illustreert. René De Clercq was de vijftiende uit een gezin van zestien. Vader Charles had zes kinderen met zijn eerste vrouw Cordule, die stierf bij de geboorte van het zesde kind. Hij hertrouwde met Pauline en ze kregen samen nog eens tien kinderen. In totaal stierven er zeven bij de geboorte of kort erna.

Verteltheater kleuters

Maandag 16 november 2009 was het groot feest. Voor de vierhonderdste keer werd het verteltheater *Hoe leefden onze grootouders* in het De Clercq-museum opgevoerd. Op de foto staan de acteurs samen met het gevierde klasje en hun juffrouw Caroline Debrabandere uit Beveren-Leie. Telkens vertellen we ons boeiende verhaal over de tijd van onze grootouders en over de dichter René De Clercq, die er geboren werd.

Hoog bezoek

Minister Johan Vande Lanotte luistert aandachtig naar de uitleg van de gids. Ook voor u zijn er altijd gidsen beschikbaar. Het museum is elke zondagmiddag open en dit van Erfgoedzondag tot eind oktober vanaf 14.30 tot 18 uur. Voor groepen zijn we altijd open. Een eenvoudig telefoontje of een mailtje naar onze secretaris Jan Dhaluin volstaat. Wij zijn allemaal vrijwillige medewerkers en doen het met hart en ziel voor onze grote dichter en Vlaamsgezinde René De Clercq.

Dr. Matthijs de Ridder over René De Clercq

Op dinsdagavond 8 december 2009 onderhield dr. Matthijs de Ridder ons over de invloed van De Clercq op de expressionistische generatie van Ostaijen, Burssens en Moens. Wij kennen de Ridder o.m. door zijn boek *Ouverture 1912* dat wij vorig jaar in deze Nieuwsbrief recenseerden. Dit boek was de inleiding van zijn doctoraatsthesis *Staatsgevaarlijk! De activistische tegentraditie in de Vlaamse letteren, 1912-1933*, die hij in mei jl. succesvol verdedigde aan de U. A. Het viel toen op dat de meeste professorenjuryleden slecht op de hoogte zijn van het activisme en angstvallig binnen de veilige lijntjes kleuren.

Als De Clercq zo goed als vergeten is in recente literatuuroverzichten en het academisch studiewerk is dit volgens de Ridder te wijten aan een volledig veranderde literaturopvatting m.a.w. hij is niet meer *in*. Eigenlijk kan dit niet, omdat opvattingen van esthetiek geen enkel belang zouden mogen hebben in de opmaak van literatuurgeschiedenis. Die moet zich uitsluitend aan het *verhaal*, dus aan de feiten houden. Eigenlijk wordt de geschiedenis door het opdringen en terugprojecteren van de huidige esthetische en politieke (correcte) opvattingen vertekend. Voor de modale hedendaagse Neerlandicus is René De Clercq niet meer dan een voetnoot: één van de vele oubollige katholieke romantici. Voor hen is het volstrekt ondenkbaar dat zo iemand mede *de voorwaarden heeft geschapen voor de avant-gardistische literatuurvernieuwing, die vanaf de Grote Oorlog het verhaal over onze literatuur is gaan domineren*, aldus de Ridder. Zij verklaren de nieuwe stromingen uitsluitend in het kader van een algemene internationale stroming. De in hun ogen in minder of meerdere mate fascistisch gecontamineerde Vlaamse Beweging kon/kan onmogelijk een bron zijn van vernieuwing. Zo zal je bv. in Marc Reynebeaus boek uit 1995 *Dichter in Berlijn, de ballingschap van Paul van Ostaijen 1918-1921* naar De Clercq moeten zoeken als naar een speld in een hooiberg.

De Ridder wees in zijn boek al op de pre-expressionistische geluiden in De Clercqs *Toortsen* (1909) en zijn opvattingen, geventileerd in de autobiografie *Harmen Riels* (1913). Nu laat hij zijn verhaal beginnen in een vierdelige, nogal geëxalteerde artikelenreeks *Van Vlaamsche kracht en Vlaamsche schoonheid: René de Clercq* in *De Vlaamsche Stem* (19, 20, 21 en 22 feb. 1915) door Gabriël Opdebeek (1895-1979). Daarin wordt De Clercq op een *vooorlogse* wijze verheerlijkt en opgevoerd als de redder van Vlaanderen. Natuurlijk is de situatie door de oorlog grondig veranderd. Het repetitieve familiale metafoor (bv. Vlaanderen verhoudt zich tot België zoals *moeders hoekje in vaders huis* en *moeder Vlaanderen probeert respect te verdienen van vader staat of vader België*, zie ook Nieuwsbrief 2009) dat traditioneel, ook door Opdebeek wordt gebruikt, blijkt plots niet meer te kloppen. Ook voor De Clercq moest *moeder Vlaanderen* tijdelijk plaats ruimen voor *vader België*. Even ging het lot van het *misbruikte* België vóór op dat van Vlaanderen. De Clercq wordt in Opdebeeks discours wel zó hooggeacht, dat hij ongewild in concurrentie wordt gebracht met koning Albert. Het is precies het doorwerken van dit nieuwe spanningsveld dat iemand als De Clercq uiteindelijk naar het activisme zou drijven. Het creëerde immers een nieuwe optie waarvan de jonge generatie dichters dankbaar gebruik maakten: de Vlaamse literatuur hoefde immers opeens niet meer per se schatplichtig of loyaal te zijn aan België, wel integendeel.

De Clercqs oorlogsbundel *De zware kroon* illustreert deze snelle evolutie ten volle. De aanvangsgedichten o.m. *De Leeuwerik* (mei 1914) situeren zich nog volledig in de moederlijke metafoor. Plots volgt een volledig wit blad dat de cesuur symboliseert tussen de vooroorlogse en de oorlogsperiode. Nu volgen pro-Belgische (o.m. zijn versie van het Belgisch Volkslied) en sterk royalistische gedichten, afgewisseld met verzen die het plotse massale oorlogsgeweld en -leed beschrijven bv. *Aren rijpen, mensen rijpen*. Daarna volgt een nieuwe witpagina die de tweede cesuur symboliseert met de periode waarin De Clercq zijn positie overdenkt en herbepaalt tijdens de crisis in *De Vlaamsche Stem* (zomer 1915). In het laatste deel van de bundel is het gedicht *Noodiging* tekenend.

Het sluit aan bij De Clercq's vooroorlogs prehumanitaire expressionisme, zeker qua inhoud.

Volgens van Ostaïjen zelf behoorde De Clercq's poëzie tot dit lyriese positivisme, zonder flou, zonder impressionisme, zonder hartsaandoening, reëel en niet uitspattend, dat wij, expressionisten, steeds hebben gepostuleerd en nagestreefd. In volgend voorbeeld constateert men een rechtstreekse beïnvloeding van De Clercq bij van Ostaïjen in diens bundel *Het sienjaal* (1918):

De Clercq: *Schoon droomt hij de aarde tot een ruimen disch gedekt,
Waar zelfs de logste scharen, met een vroom gezicht,
Een hooger menschlijkheid zien stijgen naar het licht
Dat eeuwig goden wekt,*

van Ostaïjen: *Komt, gij allen die mijn broeders zijt aan de Tafel,
daar is de dis van het Leven!*

De familiale metafoor verschuift naar het vaderlijke, in dit geval het algemeen menselijke.

Légation de Belgique P⁶ no. 9360.

's-GRAVENHAGE, 26 Oktober 1915.

Mijnheer!

Ik heb de eer U te laten weten, op verzoek van den Heer Minister van Kunsten en Wetenschappen, dat gij, bij Koninklijk Besluit van 5 Oktober, dat eerstdaags zal verschijnen, ontslagen zijt van uw ambt van professor aan het Koninklijk Atheneum te Gent.

Hoogachtend,

de Minister van België,

Baron Fallon.

Na het fameuze Bussummer 11-julitelegram 1915 aan koning Albert komt het proces op gang waarbij De Clercq uiteindelijk op 5 oktober zal worden afgezet. De Clercq houdt zijn loyaleiteit aan België bij hoog en laag staande. De Ridder merkt op dat De Clercq lang

getobd heeft over de titel die zijn nieuwe dichtbundel zou dragen. *Het Boek België* was één van de mogelijkheden. Uiteindelijk werd het *De zware kroon* (cf. de doornenkroon van Christus), die op 20 september bij Van Dishoeck van de pers rolde. Met de drukproeven van deze bundel had De Clercq zich nog op 17 september bij minister Pouillet en de Belgische regering in Le Havre verdedigd en geprobeerd aan te tonen dat hij nooit de vijand in de kaart had gespeeld. Een naïeve poging achteraf beschouwd.

Het boude ontslag van de loyale De Clercq was echter voor de jonge literaire garde in Vlaanderen zelf een schok die de deur openzette om zich niet meer aan België te binden. Het tot dan toe zeer marginale activisme kreeg, uit pure verontwaardiging, een belangrijke groeischeut. De weg naar een complete, subversieve en onafhankelijke vernieuwing, zowel naar vorm als naar inhoud, lag open. De jaren 1916 en 1893 (oprichting van de *Van Nu en Straks*-beweging) worden niet voor niets als dé twee mijlpalen in de Vlaamse literatuurvernieuwing beschouwd!

De Ridder besluit: *Dat die (vernieuwde) poëzie niet uit het niets verschijnt, is wellicht niet zo'n opzienbarende conclusie. Dat deze dichters zeker in het werk dat zij direct na de Eerste Wereldoorlog maakten, in zekere zin voortborduurden op het kosmische en universeel-broederlijke beeldenarsenaal dat al bij De Clercq te vinden is, is misschien al een iets verrassender conclusie. Maar mijn echte punt is dat de vernieuwende, Vlaams-nationalistische en dus revolutionaire poëzie van van Ostaijen en Burssens niet zou kunnen bestaan zonder het hele literaire project dat De Clercq vanaf Toortsen, via Harmen Riels en De zware kroon tot De noodhoorn heeft afgelegd. Het cultuurflamingantisme en dan vooral de taal waarvan dat cultuurflamingantisme zich bediende, had een crisis nodig om te kunnen radicaliseren. En die crisis valt het best uit het werk van René De Clercq af te lezen. Dat maakte De Clercq overigens allerminst tot de quantité négligeable die hij vandaag de dag in de ogen van sommigen wellicht geworden is. Zeer integendeel.*

De spreker besloot met de voordracht van een huldegedicht *De stem van klokke Roelandt* dat de jonge Gaston Burssens op 4 juni 1916 *eerbiedig uit bewondering aan Dichter René de Clercq* opdroeg:

*Van uit de toren, grijs in 't zwerk,
zie 'k ijzersterk
de Clercq.
Manmoedig, onwrikbaar en plichtbèwust,
als man van het woord en de daad,
zoo staat
hij pal ten strijde gerust.*

De volledige tekst van het betoog van Matthijs de Ridder is te vinden op onze webstek www.renedeclercq.be (publicaties).

Joost Vandommele

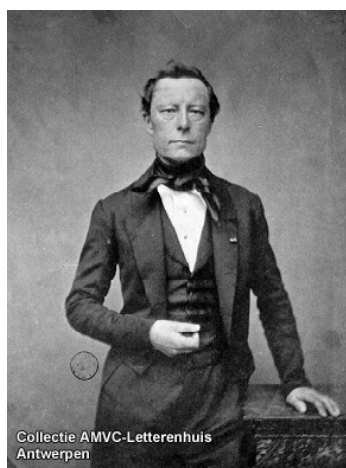
De kop van Karel van de Woestijne

Op 24 augustus 1929 overleed in Zwijnaarde in zijn woning aan de Oude IJzerenweg, thans Leebeekstraat, *de prins der Nederlandse Letteren*, Karel van de Woestijne (°Gent 10 maart 1878). Een comité ad hoc zorgde voor een passende herdenking met: een tentoonstelling waarbij ons genootschap enige logistieke steun verleende, een gelegenheidspublicatie en het plaatsen van een monument met plaket aan het sterf-huis. Aan dit laatste zit een verhaaltje vast. Beeldhouwer Jozef Cantré, die eerder o.m. René De Clercqs grafmonument kapte, had begin jaren 1950 een *kop* van Karel gemaakt, die tot in de jaren '80 in het Gentse Zuidpark stond maar plots verdwenen bleek. Het lag dus voor de hand om een kopie te plaatsen in Zwijnaarde, een project waar wij graag aan mee-gewerkt hebben.

De Clercq en van de Woestijne waren heel vertrouwd met elkaar en er heerste tussen hen een goede verstandhouding. Zij leerden elkaar kennen toen ze tijdens het academiejaar 1897-1898 als eerstejaars samen de colleges in de Germaanse filologie volgden aan de Gentse universiteit. Van de Woestijne beschrijft de talrijke afwezigheden van zijn vriend De Clercq als volgt: *Maar die onontbolsterde epigoon kwam tevens bijna elken dag te laat op de les; telkens had hij de trein gemist die hem uit Deerlijk aanvoerde; de reden van dat treinmissen maakte hij natuurlijk aan de professors niet wijs, maar ik wist wat er van was: De Clercq had te lang den opstijgenden leeuwerik beluisterd, of de puidkopen in de slooten nagestaard, of door 't geurend hooi geslenterd.*

Ferdinand Snellaert pionier van de Vlaamse Beweging

Op 21 juli 1809, 200 jaar geleden dus, werd Ferdinand Snellaert in Kortrijk geboren en hij overleed in 1872 in Gent. Toen De Clercq in het St.-Amandscollege in Kortrijk in 1896, na zijn uitsluiting uit het college van Tielt, zijn humaniora voltooide, was hij daar o.m. samen met Theodoor Sevens lid van de Vlaamsgezinde dr. Snellaertsgilde.

Snellaert was militaire arts tijdens het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden en streed actief mee tegen de Belgische secessie. Vanaf 1837 - hij moest zijn studies volledig overdoen aan een Belgische Franstalige universiteit! - werd hij armendokter in de Gentse Sint-Jacobswijk. Hij maakte vier cholera-epidemieën mee en een zware roodvonkepidemie, tijdens welke hij soms zevenmaal per dag bij elke patiënt moest langslopen.

Snellaert beseftte in 1835 al dat België een blijvend fenomeen zou blijven. Hij wist eveneens dat de nieuwbakken staat de Vlaamse problematiek als een soort ingebakken tijdbom, een onverteerbaar, onverenigbaar, vreemd lichaam in zich droeg. Na de dood van Jan Frans Willems werd hij het boegbeeld van de zgn. taalminnaren. Op 26 augustus 1849 opende hij in de Gentse aula het Eerste Nederlands Congres. Snellaert was ook nauw verbonden met de ontluikende arbeidersbeweging in Gent en het eerste politieke optreden van de Vlaamse Beweging. Zo was hij verslaggever van de Vlaamse Grievencommissie (1856 e.v.). Hoeft het gezegd dat De Clercq op zowat alle domeinen in het spoor van Snellaert heeft geleefd en geageerd?

Verslag Open Monumentendag 2009

Zondag 13 september zijn er om het uur, in de kapel Onze-Lieve-Vrouw ter Ruste, gidsbeurten en demonstraties geweest. Deerlijk telt vier beschermde monumenten. De Sint-Columbakerk met het merkwaardige Sint-Columbarelabel uit 1535; de molen Ter Geest en te Zande, beter gekend als Clercqskens molen; het geboortehuis van René De Clercq en de kapel Onze-Lieve-Vrouw ter Ruste.

Geschiedenis van de kapel

De kapel werd, volgens het jaartal op de gevel, gebouwd in 1639. Na een glorieus tijd van bedevaarten, vooral van moeders met abnormaal lastige en schreiende kinderen, werd de kapel tijdens de Franse Revolutie een kazerne. Later werd de kapel door de Armendis (OCMW) van Deerlijk gebruikt als een spin- en weefschool en tijdens de hongerejaren van 1845 als lazaret voor de tyfuslijders waar de koster Petrus Verriest, de vader van Hugo, de zieken verzorgde.

In 1884 kocht pastoor Adolf De Bien, met persoonlijk geld, de kapel terug, liet deze herstellen en inrichten om ze opnieuw geschikt te maken voor de eredienst, de bedevaarten en de noveen voor O.-L.-V.- Boodschap op 25 maart. In het tijdschrift *Rond den Heerd* boekdeel XIX blz. 198 lezen wij over de heropening: *De aangekondigde bedevaart van Dyssendag 25 Maarte, zijnde onze Vrouwe Boodschap, was waarlijk schitterend. Het getal der toegestroomde bedevaarders beliep ten minste tot 3.000. De processie bestond uit 18 prachtige groepen. De gansche dag was de toeloop naar de kapel zo groot dat de menigte zich moest vergenoegen met buiten te wachten. Het lied dat E.H. Gezelle geliefd had te dichten werd door honderden stemmen gezongen en herhaald dat het dreunde in den omtrek.*

Weefdemonstraties en het historische harmonium

Waarom staat er hier nu in deze kapel een weefgetouw? Waarom ook dat kleine harmonium? Met deze vragen begon het René De Clercqgenootschap zijn gidsbeurten in de kapel op Open Monumentendag.

Ignace Balcaen geeft uitleg terwijl Marc Hellyn weeft.

Weven in de kapel. Ons genootschap kreeg het handweefgetouw van wijlen Lodewijk Dheedene. Het werd gerestaureerd door Ignace Balcaen, leraar weefkunde, en de gepen-

sioneerde textielabrikant Marc Hellyn. Zij waren ook bereid om de spin- en weefschool van 1845 te doen herleven. Pastoor De Clercq, die de kapel beheert, was onmiddellijk akkoord om op Open Monumentendag in de kapel weefdemonstraties toe te laten.

Het harmonium van 1884. Bij de heropening van de kapel, na de perikelen van de Franse Revolutie, kocht pastoor De Bien een nieuw harmonium. Het harmonium is gebouwd door de Parijse firma L. Boutevillin. Hoe dat historische harmonium in het bezit kwam van het René De Clercqgenootschap, die het op eigen kosten bij de firma Maene in Ruiselede liet restaureren, kon u lezen in onze nieuwsbrief van 2008.

Het geheel werd een waar succes. Meer dan 350 bezoekers luisterden naar de boeiende geschiedenis van de kapel, genoten van de leerrijke weefdemonstraties en de klanken van het historische harmonium.

Restauraties van de kapel Onze-Lieve-Vrouw ter Ruste

De kapel ter Ruste werd einde 19de eeuw degelijk gerestaureerd en staat heden opnieuw in de steigers. De kapel is een mooi voorbeeld van een landelijk, bakstenen bouwwerk met tuitgevel en sierlijk traptorentje.

Gilbert Depamelaere schrijft in zijn boek *René Declercq, uit liefde alleen...* hierover het volgende: *Toen René zes jaar was werd de kapel van O.-L.-V. ter Ruste gerestaureerd en opnieuw als godshuis ingericht. Zo'n werk duurt lang en in hun vrije uurtjes waren de jongens present om alles tot in de minste details te bekijken. Een aangename afwisseling want anders speelden ze op het kerkhof bij de kerk tot grote ergernis van de grafdelver, van wie de bengels evenwel geen schrik hadden.*

Over zijn herinneringen aan de restauratie van het spitse torentje schrijft De Clercq in zijn autobiografisch boek *Harmen Riels* over enkele jongens, die in de kerktoren waren geklommen en door het ravengat hun dorp aan het bekijken waren, het volgende: *De koele morgenbries woei hun vlak in het gelaat. Nu zagen ze, blij bewonderend, van uit de hoogte, alzo een vogel ziet, de dorpsplaats in gansch hare uitgestrektheid, de huizen, de hoven, de fabrieken, Salmons verwerij (sic) daar rechtover Riels, de kapel ginds met haar spitse dunne naald...*

Ongetwijfeld heeft deze kapel sporen nage laten in het leven en werk van René. Hij ging als Kindje Jezus en later als herder in de processie.

Nu de kapel als monument geklasseerd is, wordt ze opnieuw gerestaureerd. Dit is dankzij de onophoudelijke inzet van de huidige pastoor Z.E.H. Michiel Declercq, die erin geslaagd is de classering en de restauratie te bewerkstelligen. Op *Kapellekensommegang*, maart 2010, zal de kapel opnieuw opengesteld worden, een oord van stilte in deze hectische wereld. *Kapellekensommegang* lokt alweer vele bedevaarders en, zoals vroeger, vooral moeders met kinderen. De kapel doet dienst als week- en doopkapel en het valt bijna nooit voor dat niemand in de kapel zit te bidden of er een kaarsje komt aansteken. Gelegen op vijftig meter van het René De Clercqmuseum verzorgt ons genootschap dan ook rondleidingen in dit beschermd monument.

Jan Dhaluin

Gegroet, smal bosje, beemd en beek,
mijn bange, droeve, donkere streek!
Grauw' hoeve, molen, rood kruis op de lucht;
gij dakjes onder den toren gevlucht!
De olmen vermolmen; de stenen op straat,
't is of er in dagen geen mens op gaat.
Stil de oosthoek, de westhoek, stil onze buurt.
Zijn de ververs daar nog? Is "de Valke" verhuurd?
Daar woonden mijn ouders, daar stierven bei.
Hun nacht was wake en hun dag karwei!
Moeder bleef langst, in haar talrijk gezin
een arme, slavende koningin.
En toen zij ter rust gedragen werd
steeg plots de nood om ons zorgeloos hert.
Het dorp scheen te klein, het huis te groot...
Ach, 't leven verdeelt en de liefde is dood!

De Clercq geïnterviewd

De Gulden Winckel, maandschrift voor de boekenvrienden in Groot-Nederland (uitgave Hollandia, drukkerij Baarn, o.l.v. Gerard Van Eckeren) publiceerde in zijn achtste jaargang op 15 maart 1909 in de rubriek *Onze schrijvers* een interessante bijdrage van Jan Greshoff over René De Clercq, gedateerd *Scheveningen, november 1908*. In juni van dat jaar was De Clercq nog benoemd als *buitenlands lid* van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde in Leiden. Het is duidelijk dat Greshoff, De Clercq heeft geïnterviewd om zijn bijdrage levendiger te maken. Ruim 100 jaar na datum publiceren we met plezier een gedeelte van dit onderhoud. Voor de volledige tekst: zie onze webstek.

Met literaire kringetjes houdt hij zich niet op. Hij is alleen en wil dat blijven; bevriend met velen, maar aan niemand gebonden. In letterkunde en politiek, als op zijn wandelingen, wil hij vrij zijn en gaan wáár hij wil...

Mag ik hem zelf wat over Vlaamsche Kunst en over de zijne in het bijzonder laten vertellen?

Mijn meening over de tegenwoordige letterkunde is, dat zij meer wil dan zij kan en ál-door maar zoekt... zoekt... In Nederland: te over-ontwikkeld; in Vlaanderen: te naïef. Het kalmintellectueele Holland en het geestdriftig-eenvoudige Vlaanderen hebben evenveel van elkander te leeren. Over het algemeen vind ik bij haast al onze Vlaamsche schrijvers, ook bij mij zelf, te weinig gedachte: 't is ál muziek en schilderen; tot vervelens toe. Niemand kan samenstellen. Neen, uit dat oogpunt bezien staat Conscience met zijn gebrekkelijke taal hoog boven Streuvels zelfs.

Ook loop ik niet hoog met de zoo-zeer-geprezen woordkunst: veel is niets dan goochelwerk en zeepbelblazen. Wat niet echt en klaar is wil er bij mij niet in. Men moet veel geven in weinig woorden, helder, oprecht. Niet jágen naar beelden. Is niet het eenvoudigeste beeld soms het mooiste? Sedert een goed jaar is er een heele ommekeer in mijn schrijven: zuiver beschrijvende natuurgedichten en lichte, vroolijke liederen willen er bij mij niet meer uit. Alles wordt ernstiger, dieper, geweldiger en... droeviger. Ik schrijf vooral maatschappelijke gedichten. Een geheel werk is af: 'Toortsen'. Een reeks van een vijftigtal 16-regelige verzen, met een ode 'Nachtronde' als voorzang en 'Zonnegang', een andere ode, als slot. Het is geweldig en breed: ik laat mij over alles uit: familieleven, maatschappelijke toestanden, flamingantisme, kunst enz... Het drukt mijn stoutste idealen uit.

Na dit geweld komen nu droevere, stillere liederen over dezelfde onderwerpen. Ik gebruik al minder en minder dialektische woorden: met het onderwerp verbreedt de taal. Ik meen dat één lijn al mijn werk verbindt: eenvoud, oprechtheid, sterke liefde voor het familie-leven, voor heel mijn volk en vooral voor den armen man. Vroeger gaf ik den leutigen kant van het leven, nu den ernstigen en... den triésten; maar het democratische was en blijft er áltijd in.

Mijn werkwijze? Ik werk heel makkelijk als ik werken kán... Nóóit thuis: ik maak alles gaande; misschien is daardoor alles bij mij zoo sterk gerhythmeerd... Als een stroof af is, of heel 't vers, schrijf ik het op... Soms staat het er zoo ineens, zonder verandering; soms draai en herdraai ik in mijn hoofd, stappend en half-luid sprekend, en zoo ciseleer¹ ik ook, maar nooit op papier.

Tusschen vier wanden ontbreekt mij alle inspiratie. Zoodanig ben ik een vijand van het zittend-werken, dat ik geen correspondentie kan houden en mijn beste vrienden soms op antwoord blijven wachten! Betrekkelijk schrijf ik nog al veel, vooral in de lente, zomer en herfst...

Mijn stemmingen hangen vooral van het weer af, niet alleen mijn natuur-visies, maar álles.

¹ ciselieren is uitbeitelen

LIED VAN HET VLAS

*Zaaiers en wiedzters, slijters en boters,
Al dat hoeven en hekkens heeft;
Hoge schelvers en diepe roters,
Al dat zwingelt en spint en weeft.
Jubelt en zingt en zwaait de handen!
Viert het edelste veldgewas!
Leven de Leie en de Leielanden,
En 't vlas, en 't vlas, en 't vlas!*

*Herelkes, goud in groen gegoten,
Bloemekes, blauw gelijk de lucht,
Bollekes, dik en dicht gesloten,
Glanzende zaden, vrome vrucht!
Jubelt en zingt en zwaait de handen!
Viert het edelste veldgewas!
Leven de Leie en de Leielanden,
En 't vlas, en 't vlas, en 't vlas!*

*Eíndt er een arbeid, een ander begint er.
Zerp is het zweet, maar zoet het loon.
Weelde in de zomer, weelde in de winter,
't Jaar is gesierd met een vlassen kroon.
Jubelt en zingt en zwaait de handen!
Viert het edelste veldgewas!
Leven de Leie en de Leielanden,
En 't vlas, en 't vlas, en 't vlas!*

René De Clercq heeft veel ambachten en beroepen bezongen en volgens Paul Benoit, ereschepen van onze gemeente Deerlijk en oud-vlasmarchand, wordt *Het lied van het vlas* in hun middens nog regelmatig gezongen.

De provincie West-Vlaanderen werkt aan een beeldbank **vlas** en zoekt sfeervolle oude foto's die hier nog aan herinneren. Hebt u ook nog foto's liggen met vlasterelen? Contacteer dan Dominique Velghe, Doorniksesteenweg 218, 8500 Kortrijk. Tel. 056/24.99.94 of e-mail haar op volgend adres: Dominique.velghe@west-vlaanderen.be. Uw foto wordt ingescand en zo spoedig mogelijk terugbezorgd.

Oude boeken krijgen een nieuw leven!

Onze boekenmarkt, als proef begonnen in 2004, is uitgegroeid tot een vaste waarde. Verleden jaar verkochten we méér dan 1.000 boeken! Onze dichter, René De Clercq, zal meer dan tevreden zijn dat in zijn geboortehuis, niet alleen zijn museum bloeit, maar dat wij er nu ook honderden mensen gelukkig maken met een (oud) boek tegen een kleine prijs.

Mensen die verhuizen van een ruim huis naar een appartement of kinderen die het ouderlijke huis na de dood van hun ouders moeten leegmaken stellen zich dan de vraag: *Waar blijven we met al die mooie boeken?* We zagen met pijn in het hart vele oude boeken verdwijnen naar de containerparken of naar de kringloopwinkels die niet zoveel van oude boeken houden.

Wij stelden ons de vraag: *Waarom zouden we in de bakoven van het museum geen boekenmarkt organiseren?* Onze oproepen om oude boeken, strips, elpees en singles te schenken aan het museum, worden nog dagelijks beantwoord. De aanvankelijke primitieve uitstalling van de boeken werd met nieuwe rekken aanzienlijk verbeterd. Tegen de opening van de boekenmarkt op 27 juni zullen we nu méér dan 3.000 boeken ordentelijk geklasseerd kunnen aanbieden: de non-fictie gerangschikt per thema en de fictie alfabetisch op naam van de auteur.

Al die *boekenwormen en snuffelaars* zoeken niet alleen naar oude boeken maar ook naar dat kunstboek, die dichtbundel, die elpee, dat tijdschrift, dat kookboek of die strip waar ze lang van gedroomd hebben. Velen onder hen maken tevens van de gelegenheid gebruik om een bezoek te brengen aan ons museum. Echt een win-winsituatie: de boekenliefhebber en het René De Clercqgenootschap vangen allebei de spreekwoordelijke vlieg in één klap!

*Het nieuwe rek, gemaakt en gemonteerd door bestuurslid Luc (links).
Onze voorzitter Arnold steekt meer dan één handje toe!*

De boekenmarkt gaat opnieuw open op zondag 27 juni en dit tot eind oktober. Wij danken de vele private schenkers en wij verkopen de boeken aan een lage prijs. Met de winst ervan spijzen we onze kas!

Geïnteresseerd in een dagarrangement?

Wij kunnen voor uw vereniging of familie een dagarrangement verzorgen. Hebt u een uitstap, een wandel- of fietstocht, een verrassingsreis, een familie- of personeelsfeest, vraag dan ons *speciale programma voor groepen*. Wij hebben hiervoor een gevarieerd aanbod en stellen het programma samen volgens uw wensen. Wij kunnen ook afspraken maken voor aperitief, middagmaal, koffie en taart.

Norbert Vandercruyssen speelt de rol van de notaris die het huisje in 1790 liet bouwen.

Geleide bezoeken aan het:

- René De Clercqmuseum
- befaamd retabel van Sint-Columba (1535)
- kapel Onze-Lieve-Vrouw ter Ruste

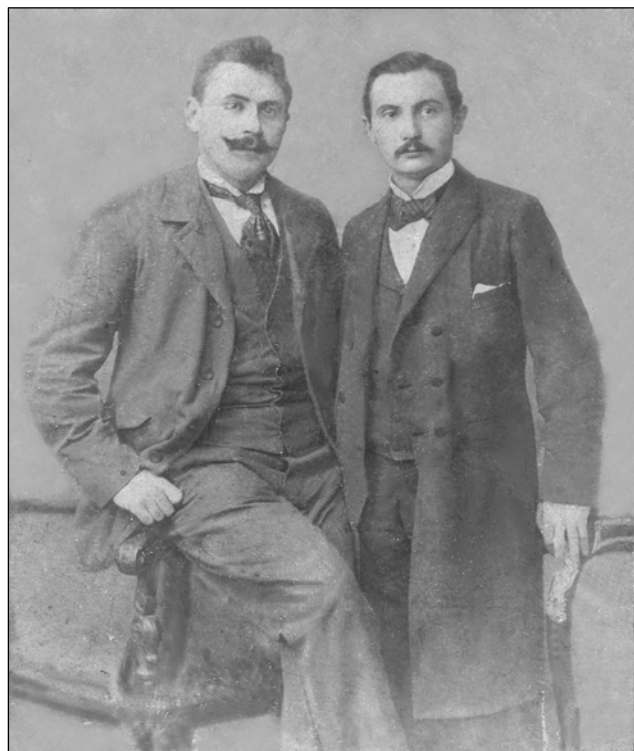
Bezoeken aan het:

- natuurpark Wijmelbroek
- Gaverdomein (sportcomplex en speeltuigen)
- provinciaal domein De Gavers

Alle inlichtingen bij:

- Jan Dhaluin, secretaris van het genootschap
- Vichtesteenweg 15, 8540 Deerlijk
- tel.: 056/72.86.70
- e-mail: dhaluin.dekeyser@telenet.be

Livine Verschoore - Sevens overleden

Op 30 januari 2009 overleed Livine Verschoore - Sevens, de jongste dochter van René De Clercq's eenmalige strijdmakker Alfons Sevens. Zij is geboren in Gent op 15 september 1914. De Clercq kan dus nog geweten hebben dat het gezin van zijn vriend in verwachting was. Met de oorlog zijn de wegen van beide boezemvrienden echter zo ver uit elkaar gegaan dat van enig contact geen sprake meer kon zijn. Met Livine hadden we een vruchtbaar contact. Zij was via haar huwelijk met een kleinzoon van Cyriel Buysse verwant met de clan Loveling-Fredericq-Buysse en heeft ons nog op bepaalde details gewezen die anders verloren zouden zijn gegaan. Zij begreep zeer goed het belang van de vooroorlogse Vlaamse strijd o.m. voor de *vervlaamsing van de Gentse hogeschool* van het tweespan Sevens-De Clercq. Haar vader was de organisator en René de ziel. Ik zie haar nog met glinsterende ogen de originele foto van Fons en René

van de muur halen om hen samen in detail te bekijken.

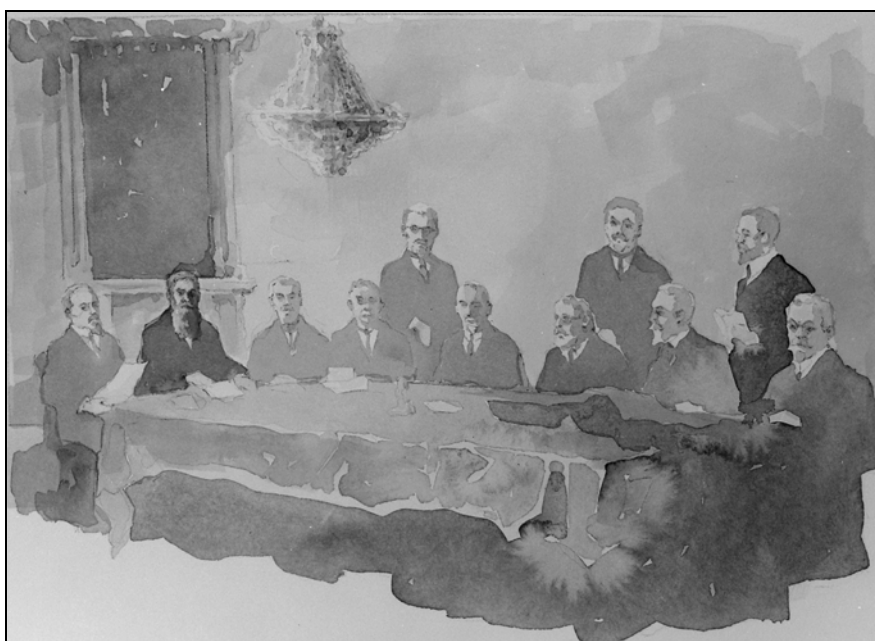
René De Clercq in de Raad van Vlaanderen

Onder deze werktitel gaat op donderdagavond 16 december 2010 in het ontmoetingcentrum d' Iefte, Hoogstraat 122 in Deerlijk onze volgende voordrachtavond door. Luc Vandeweyer, medewerker van het Rijksarchief in Brussel, die zeer vertrouwd is met de archieven van de Raad van Vlaanderen, zal ons vanuit zijn legalistisch-wetenschappelijk standpunt hierover onderhouden. Hij schreef 255 lemma's in de Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging waaronder vele in nauw verband met het activisme.

Van hem zijn we intussen te weten gekomen waarom het (dood)strafdossier van De Clercq in het Brusselse Rijksarchief verdwenen is: *De strafdossiers van de activisten en verklikkers en economische collaborateurs enz. werden inderdaad bij de Duitse inval in mei 1940 onmiddellijk vernietigd (op enkele toevallige uitzonderingen na). Dit was het gevolg van een circulaire van de minister van Justitie uit het begin van de mobilisatietijd in 1939. Men vreesde voor akelige gevolgen voor magistraten, politiemensen en getuigen ten laste, als de dossiers in handen zouden vallen van de Duitsers bij een eventuele nieuwe bezetting. Het rijksarchief heeft in het verleden een systematische inspanning gedaan om die dossiers in alle rechtbanken op te sporen met het oog op hun overbrenging naar onze magazijnen maar met heel weinig resultaat. Bijna overal gaapten er gaten in de rekken van 1919. Omwille van hoger aangehaalde redenen, helaas. De man die achter die zoektocht de drijvende kracht was, is de huidige algemeen rijksarchivaris Karel Velle.*

Bij de opening van het museum in 1991 werd door ons bestuurslid Armand Deknudt een videoclip *Curriculum Vitae* gerealiseerd. Deze 15 minuten durende videoclip is een ongecompliceerd liefdevol relaas over het avontuurlijke leven van een verdienstelijke dorpsgenoot. Hiervoor werden 62 aquarellen getekend en geschilderd door Gilbert Vandamme, graficus en publicitair tekenaar uit Sint-Amandsberg. De muziek is van hedendaagse en moderne componisten. De Vlaamse componist Peter Vermeersch componeerde speciaal de finale voor deze clip.

*De Raad van Vlaanderen. De Clercq, tweede van links, zit naast zijn vriend Borms.
Aquarel van Gilbert Vandamme 1991*

De Clercq in 1910

1910 was geen geweldig jaar in het leven van De Clercq. Na de dood van zijn vrouw volgden vele maanden van apathie en teruggetrokken rouw. Dichten zat er voorlopig niet meer in. De baby Joost werd in Harelbeke bij Renés zusters geplaatst en zijn oudste dochter Elza bij de schoonfamilie in Ingooigem. Alfons Sevens verzorgt intussen de *public relations* van zijn vriend en houdt voordrachten over *René De Clercq en zijn Toortsen*.

Pas eind 1910 zal René stilaan uit zijn isolement treden. Intussen wordt er door de schoonfamilie naar een definitieve oplossing gezocht en, nadat René eerst de hand van de oudere Céline had gevraagd, hertrouwt hij op 30 mei 1910 in Ingooigem met Alice, zijn jongste schoonzuster. Volgens zijn autobiografie *Harmen Riels* kwam De Clercq destijds eerst Alice (alias Friede Graeve) tegen, die hem binnenriep om te schuilen tijdens een onweer. Dan pas ontmoette hij zijn latere eerste vrouw Marie (alias Marva Graeve). Hugo Verriest zegent opnieuw dit huwelijk in. Het is duidelijk een *mariage de raison* in het belang van de kinderen. Voor de werkzame, zorgzame, zeer discrete Alice zal het een onbegonnen opgave zijn om, zoals de kordatere Marie, haar turbulente echtgenoot enigszins binnen de perken en de normen van het burgerleven te houden. Toch zal Alice steeds haar plicht tot het uiterste vervullen. De huwelijksreis gaat naar de grotten van Han. Zijn nieuwe dichtbundel *Uit de diepten* die aanvang 1911 het licht ziet, begint overigens met het lange gedicht *De Grotten*:

René en Alice gingen op huwelijksreis naar de grotten van Han. Met de trein naar Rochefort en vandaar met het 'vicinaaltje' of buurttram langs de Lhomme naar Han.

Thans wij, na ramp en rouw, niet rustig maar geruster
Ons levens samenslaan - eer liefde lang geschuwd
Ons prangt tot wreede weelden -
Kom, lieve, dubbel lief als vrouw mij en als zuster,
Daal in den grauwen nacht waarvoor de toekomst gruwt.
Doch waar herdenken spreekt uit onbehouwen beelden.

(...)

Hoe schrijd ik voort door dees gedaanten, beelden, vormen,
Zoo luid herinnerend aan mijn stomgedragen leed?
De teeknen en getuigen?
Als hagelgruis na buien, drijvend berd na stormen,
Als na gepleegde boete 't afgeworpen kleed,
Als na de martling harde koude foltertuigen.

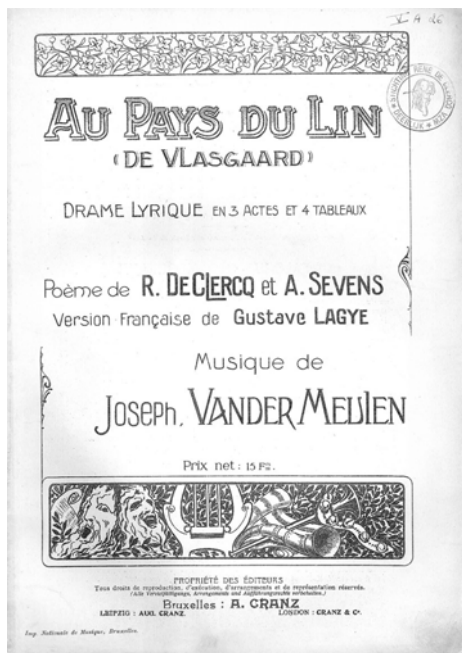
(...)

O wee mij die begrijp! Dit zijn mijn eigen nooden!
Mijn tegenspoed en kamp; mijn ziekte; ruk op ruk
't Verlies van al 't verworvene!
Dit zijn in 't jong bestaan de vroege duurbre dooden;
Mijn ondermijnde kracht, mijn ingestort geluk;
Dit zijt gij, schoone vrouw, mijn eeuwig afgestorvene!

(...)

O vrouw, om zulken hemel als daar helder straalt,
Wil ik mij, rijzend, met den nieuwen dag verzoenen;
En geven wat hij vergt.
En zoo de mensch geen leed bevroedt aler hij daalt,
Zoo zie mijn kroost zijn heil gelijk een heuvel groenen,
En weet geen ondergrond die zooveel grauw verbergt.

Het gezin neemt zijn intrek in een klein villaatje, Dendermondse Steenweg 62, nabij de Scheldemeersen in Destelbergen, net op de grens met Sint-Amandsberg. Vandaag is er op die plek een groot tankstation. De stoomtram die hem dagelijks een eind richting athe-neum brengt, komt van Overmere/Wetteren en passeert langs de steenweg.

De Clercq's *De Vlasgaard* was intussen gekocht door de Duitse uitgever Craz in Leipzig (met een bijhuis in Brussel), die een Duitse (*Um die Weberin*) en een Franse uitgave (*Au pays de lin*) uitbrengt. In 1910 wordt, wellicht door toedoen van schepen Anseele, de Franse versie zevenmaal in de *Franse opera* op de Kouter opgevoerd met een herneming in 1912. Antoon Jacob zal later opmerken dat De Clercq weinig beginselvast was t.o.v. bv. Peter Benoit die destijds bij testament liet vastleggen dat zijn werken, alleen in de volkstaal mochten worden uitgevoerd.

Volgens de volkstelling van 1910 verklaart 8% van de Gentenaars zich Franstalig van wie ¼ eentalig, voor heel Vlaanderen ging het over ongeveer 1% Franstaligen. Zij vertegenwoordigen op alle domeinen de elite. Vele lager gesitueerden schakelen uit snobisme over naar het Frans omdat ze dachten op deze manier hoger op de sociale ladder te klimmen. Dit mechanisme is de sociologische motor van elk verfransingsproces tot vandaag.

Op 22 april 1910 wordt na jaren debat het wetsvoorstel Coremans goedgekeurd aangaande het taalregime in het middelbaar onderwijs. Die wet behelst, anders dan in 1883, het vrije net. In 1906 had Anseele tijdens een kamerdebat over dit voorstel nog geponeerd *dat dit wetsvoorstel geen Chinese muur rond Vlaanderen zal optrekken; de onwetendheid was de Chinese muur!* Volgens de nieuwe wet zal vanaf 1916 de toegang tot universitair onderwijs alleen nog mogelijk zijn na een toelatingsexamen Nederlands. In de middelbare scholen zoals het Gentse atheneum worden echter aparte *sections spéciales* in stand gehouden voor leerlingen die in Wallonië geboren zijn, leerlingen die in Vlaanderen geboren zijn met vader of moeder die in Wallonië geboren zijn, zij die ten minste 2 jaar les in *de vreemde* hebben gevolgd. Sedert 1883 en thans in 1910 moest men in de athenea - behalve het vak Nederlands - minstens twee vakken in het Nederlands geven, meer bepaald geschiedenis en aardrijkskunde. Voor de meeste vakken moesten ook de technische termen in het Nederlands aangeleerd worden. In de *section spéciale* kon men die vakken evenwel nog in het Frans volgen. In het Gentse atheneum meldden de zonen van de bourgeoisie zich massaal aan voor deze sectie. Richard Minne omschreef hen als volgt: *Die hadden natuurlijk het grootste misprijzen voor ons en zagen ons gewoon niet staan.*

Ook inzake de vernederlandsing van de universiteit was er veel turbulentie in 1910. De gematigde professor neerlandistiek, Jozef Vercoullie, moest in januari het pro-standpunt verdedigen in een openbaar debat met de franskiljonse professor Dauge. Ds. Jan Derk Domela Nieuwenhuis zat in de zaal en nam één van de franskiljonse kopstukken in oogcontact tot die zijn zelfbeheersing verloor. Na afloop bracht een stoet juichende studenten Vercoullie in triomf naar zijn woning. Het was duidelijk dat de Franstaligen radicaliseerden. Op 23 oktober richtten zij de *Union pour la défense de la langue française à l'université de Gand* op o.l.v. enkele professoren in de rechten nl. Dauge, Van Wetter en Rolin. De organisatie sloot zich aan bij de eerder gevormde organisaties van zgn. vulgarisateurs, die het Frans als toonaangevende taal in Vlaanderen wilden behouden. Zij wezen zelfs de ontdebelling van de universiteit af omdat die uiteindelijk tot de volledige vernederlandsing zou leiden.

Befaamd blijft de uitspraak van professor Polynice Van Wetter (door Alfons Sevens later in *De Witte Kaproen* steevast Polynice Beulemans genoemd wegens zijn erbarmelijke uitspraak van het Frans), die vernederlandsing beschouwde als *un crime de lèse-civilisation, un crime de lèse-patrie et un crime de lèse-cité*. De beschaving, het vaderland en het hele samenlevingsmodel (bedoeld werd dat het Gentse gemeenschapsleven en de middenstand zeer onder de vervlaamsing zouden lijden) stonden dus op het spel. Tegen deze drie *leerzen* richtte De Clercq samen met Alfons Sevens en Hector Plancquaert *De Witte Kaproen – Vlaamsch strijdblad – verschijnende als 't past op*. Het motto was *Wij eischen de ver-*

vlaamsching der Gentse Hogeschool en voor de verdediging van ons volk zwichten wij voor niets en voor niemand (eerste nummer november 1910). Naast gedichten van De Clercq o.m. *Wat doen wij voor U* publiceerde het blad de polemieken van Sevens. Voor De Clercq primeerde de Vlaamse kwestie vanaf nu op al het overige. Kreten als *Doch heil ons!* en *Meer is ons Dietsch!* waren niet van de lucht. Hij streefde bovendien naar een groot Vlaams front: *Katholiek, liberaal, demokraat, socialist, zooveel gij wilt en zoo goed gij 't meent. Doch, Vlamingen, Vlaming vooral.*

In het tweede nummer van *De Witte Kaproen* (december 1910), dat aan vijfduizend Vlamingen als proefnummer wordt gestuurd, verschijnt vooraan De Clercqs *Slaat op den trommel*. Het dreunende *Kaproenenlied* met het verzoek *Aan de Vlaamsche toondichters om dit nieuw Vlaams strijdlid [te] willen bewerken*. In hetzelfde nummer gaat De Clercq ook nog tekeer tegen *La Flandre libérale* en de wijze waarop dit blad de Vlaamse liberalen onder zijn invloed probeert te houden en kritiek heeft op de Vlamingen *Fanatiques de leur langue!* Uiteindelijk komt zijn stuk neer op een hymne aan *ons Dietsch! Een taal frisch om het noorden, en zacht om het zuiden*. Hij besluit zijn betoog: *wij zullen ook niet rusten eer ons Vlaamsch dat heerlijk luid uitklinkt in kamp en kunst, ook het hoogste woord mag voeren in wetenschap en onderwijs.*

Vanaf 18 december 1910 trekken de 3 zgn. kraaiende hanen (de katholiek Van Cauwelaert, de socialist Huysmans en de liberaal Franck) het Vlaamse land rond om de Vlaamse bevolking wakker te kraaien inzake *de teruggave van de hogeschool aan Vlaanderen*. Zij zullen na een jaar echter veel gas terugnemen voor het nationale en partijbelang. Men vergelijkte het actuele *onverwijld* i.v.m. Brussel-Halle-Vilvoorde.

Naar aanleiding van het elfjulfteest van 1910 komt het tot een openbaar debat tussen de antiflamingantische *Vooruit*-hoofdredacteur Ferdinand Hardijns en De Clercqs collega Hypoliet Meert die een jaar later in een 62 blz. tellende brochure zal worden gebundeld. Het debat is in feite een dovemansgesprek en illustreert de pijnlijke verhouding tussen Vlaamse en sociale beweging. Meert ontwikkelt de stelling De Raet: *De Vlaamse kwestie is een broodkwestie*. Volgens Hardijns is precies een goede kennis van het Frans een middel tot ontvoogding. Volgens hem hebben *de papen maar die flamingantenbeweging geschapen, in de hoop de aandacht van de grotere gewichtige vraagstukken af te leiden en het volk te amuseren met een klodderspaan*. Meert argumenteert *dat de problemen geschapen zijn door het stelsel van 1830 en dus geen papenwerk zijn, dat de reeds veroverde taalwetten precies goed zijn voor de fransonkundige werkman die het eerste slachtoffer was (ook stoffelijk) van de vroegere toestand*. Hij stelt *dat de Vlaamse volksjongen in het leger nog steeds de paria is en door onvoldoende technisch onderwijs in de eigen taal verstoken blijft van de vooruitgang. De vernederlandsing van de universiteit is het sluitstuk omdat die aan de arbeider de nodige leermeesters moet verschaffen*. Hardijns repliceert *dat de toe-*

stand van de arbeiders in landen waar geen taalstrijd bestaat ook ellendig is, dat de flaminganten alleen maar het taalprobleem zien en stelt het voor als zouden de flaminganten door hun principe van eentaligheid de arbeiders beletten meerdere talen te leren waardoor die gedoemd zullen blijven tot eeuwige minderwaardigheid. Hardijns verwijt de flaminganten *passiviteit* en *onzijdigheid* in de strijd voor het Algemeen Stemrecht en de arbeiderseisen. Tegen de stelling dat *arbeiders geen vaderland hebben* verwijst Meert naar de Franse socialisten die wel patriottisch zijn. Hardijns vindt het nationale aspect van de Gulden-spoenslag niet belangrijk en verklaart: *waren wij 600 jaar geleden Fransen geworden, dan zouden wij er nu beter voorstaan want in Frankrijk is het beter dan hier (stemrecht, verplicht onderwijs, pensioenen enz.). Gij beweert geen chauvinisten te zijn, waarom valt gij dan steeds Frankrijk en de Franse taal aan? (...) Frankrijk dringt hier immers zijn taal niet op: de Vlamingen leren deze taal omdat zij begrijpen dat men maar volledig Belg is als men de twee talen kent en zij geven de Walen hierin een voorbeeld.* En nog: *Wij zien liever een vreemde arbeider dan een Vlaamse of een Belgische kapitalist. De triomf van het socialisme brengt de Verenigde Staten van Europa, gevolgd door de Wereldbond, onder de scepter van Arbeid en Wetenschap. Hoe nietig wordt daartegenover Vlaanderens zelfstandigheid. Maar Vlaanderen moet niet verdwijnen; eens zal het vrij in deze wereldfederatie worden opgenomen. Laat alles zijn normale gang gaan: heeft onze taal reden van bestaan, dan zal zij niet verdwijnen en anders wel.*

We hadden het in vroegere bijdragen al over Anseeles ambitie om het kapitalisme in feite over te nemen. Hij beseftte echter ook wel dat hij met zijn bloeiende coöperatieven nooit échte, grote economische impact kon krijgen. De coöperatieleden hadden – althans theoretisch – nog te veel macht. Daarom werden op 1 juli 1910 de samenwerkende maatschappijen omgevormd in de soepeler *Naamloze Vennootschap Vereenigde Weverijen en Spinnerijen*. Men werkt nu eenmaal gemakkelijker met aandeelhouders dan met een massa coöperatieleden en er zijn minder administratieve en juridische belemmeringen om een ambitieuze politiek te voeren. Aanleiding was de uitbreiding van de coöperatieve weverij aan de Metselaarstraat met een eigen spinnerij. Daarvoor was vers kapitaal nodig en was een NV beter geschikt. De Gentse socialisten verguldden de pil door het een *arbeiders nv* te noemen.

De socialistische beweging leek in die jaren gegrepen door een echte bouwkoorts. Eind 1910 kocht men huizen op in de Sint-Pietersnieuwstraat waar de grote schouwburg of feestpaleis van Vooruit moest verrijzen, *socialisten waren immers geen barbaren*. Ook elders in de stad begon men met de aankoop of bouw van grote wijklokalen of volkshuizen, vooral in de grote arbeiderswijken. Ook in kleinere gemeenten als Lochristi, Heusden en Zwijnaarde werden door *De Zaaier* lokalen aangekocht. In de Algemene Raad van de Belgische Werklieden Partij (B.W.P.) werden de Gentse demarches door sommigen bekritiseerd als *kapitalistisch*.

Dat ook De Clercq deze evolutie niet was ontgaan kan je afleiden uit zijn autobiografische roman *Harmen Riels*. Harmen Riels, alias De Clercq, vliegt daar bij de Gentse socialisten aan de deur nadat Gorrée, alias Emile Coppieters in zijn plaats verkozen werd. Coppieters was een aannemer van baggerwerken en tevens één der grote protagonisten van de omvorming van coöperatieve bedrijven tot NV's. Hij lag tevens aan de basis van de nieuwe weverij aan de Port Arthurlaan (thans meubelen WEBA). Hij kwam uit liberaal-progressistische kringen, was evenals Anseele lid van de loge La Liberté en treedt als zgn. *politieke windhaan* toe tot de B.W.P. Hij voerde onder meer de grondwerken uit voor de constructie van het feestpaleis *Vooruit* in de Sint-Pietersnieuwstraat en zal diverse malen verkozen worden als senator. Uiteraard zou hij in 1913 ook beheerder van de Belgische Bank van de Arbeid worden. Precies in december 1910 ontstond er heibel in de plaatselijke kranten toen bleek dat deze Coppieters aandelen bezat van de vlasfabriek Union Linière. Hij was ook een actief lid van de Cercle Commercial et Industriel. Niet voor niets werd hij door tegenstanders, ook door De Clercq, als een exponent gezien van de *verburgerlijking* van de sociaaldemocratie en haar inkapseling in het Belgische systeem.

Joost Vandommele

Slimme leerling De Clercq

René De Clercq behaalde op 16-jarige leeftijd in het Sint-Jozefscollege in Tielt schitterende resultaten. Hij werd eerste in 't Vlaamsch en vierde in 't Latijn in 's Lands wedstrijd van 1893. Dit weten we dankzij de medaille die hij toen hiervoor kreeg. Onlangs schonken de kinderen van Joost Declercq, zoon van René, deze medaille aan ons museum. Wij danken hen hiervoor van harte.

'S LANDS WEDSTRIJD IN 1893
4de Prijs in 't Latijn
1ste Prijs in 't Vlaamsch
VAN RENÉ DE CLERCQ IN DEERLIJK
S.P.Q.T.

(Senatus Populus Que Tiletus, de senaat en het volk van Tielt)

Als we aandachtig naar de tekst kijken, zien we heel goed dat alle letters verschillen. Dus de tekst is met de hand gegraveerd en niet met een graveermachine zoals het nu gebeurt. De graveur gebruikte hiervoor een vergrootglas dat hij in zijn oogkas stak om dan op een artisanale manier de tekst te graveren. Wat een prestatie om zulke kleine lettertjes zo precies met een beiteltje in een stuk metaal te graveren.

Aan onze steunende lezers

Wie een bewijs van storting wil, bekomt het op eenvoudige aanvraag:
dhaluin.dekeyser@pandora.be

Wie via e-mail op de hoogte wenst te blijven van onze activiteiten,
gelieve uw e-mailadres door te sturen naar:
archieff@deerlijk.be

Wij promoten Renés gedichten op een originele manier

Bij de firma AVA hebben wij 40.000 onderleggers (placemats) laten drukken om ze **gratis** in de restaurants te verspreiden en hen gevraagd om ze te gebruiken op:

- Gedichtendag: donderdag 28 januari 2010, *Tineke van Heule en Gent!*
- Valentijndag: zondag 14 februari 2010, *Ik heb u lief, ik heb u lief!*
- Moederdag: zondag 9 mei 2010, *Mijn kleen, kleen dochterke*

Bij elke Nieuwsbrief sturen we u de vier onderleggers op. Als u geïnteresseerd bent of iemand kent die ze kan gebruiken vraag ze dan aan via e-mail:

arnold.vantieghem@skynet.be.

Verkrijgbaar tot uitputting van de voorraad.

Voor alle inlichtingen

René De Clercqgenootschap (secretariaat):

Jan Dhaluin, Vichtesteenweg 15, 8540 Deerlijk
tel.: 056/72.86.70 e-mail: dhaluin.dekeyser@pandora.be

René De Clercqarchief:

Magda Ver Gucht, Gemeentehuis, Harelbkestraat 27, 8540 Deerlijk
tel.: 056/69.47.39 (kantooruren) e-mail: archieff@deerlijk.be

René De Clercqmuseum:

openingsuren: elke zondagnamiddag van 25 april tot 31 oktober van 14.30 tot 18 uur
rondleidingen: elke dag van het jaar vooraf te reserveren: 056/72.86.70

webstek: www.renedeclercq.be

op onze webstek vindt u alles over René De Clercq, zijn museum, zijn archief en het René De Clercqgenootschap

Laat me de nacht tot vriend; de nacht is goed.
De sterren zijn ver en het duister zoet.

Laat me de nacht tot vriend, en rust in rouw,
dat ik hoor op mijn hart het geklop van mijn vrouw;

dat ik hoor haar vermaan, verneem haar troost,
haar liefde tot mij en haar angst voor haar kroost.

Laat me de nacht tot vriend; de dag is wreed.
Te nacht komt mijn dode, en sust mijn leed.

